

когато презъ 1917 г. сж се случили всичко 80,778 раждания — минималния брой отъ освобождението на България до сега. Следъ войнитъ се забелязва една тенденция за възстановяване на претърпянитъ загуби. Природата не търпи празни пространства. Веднага следъ свършването на първата война, презъ 1914 г. броя на ражданията се силно повишава и достига цифрата 190,941, недостигана по-рано. Следъ свършването на Свѣтовната война, начиная отъ 1918 г., броя на ражданията започва постепенно да нараства, за да стигне, следъ едно слабо колебание презъ 1923 год., на следната 1924 година до своя максималенъ брой — 207,117, отъ освобождението до сега.

Изобщо взето, въпрѣки констатиранитъ колебания въ броя на ражданията за единичнитъ години, тоя брой непрекъснато е нараствалъ. Това се вижда отъ числата, които показватъ срѣдногодишния брой на ражданията презъ следнитъ периоди:

Срѣдногодишенъ брой на ражданията

Периоди	Живородени	Мъртвородени
1921—925 година	199,033	1,087
1916—920 "	125,862	634
1911—915 "	166,162	1,140
1906—910 "	176,163	1,244
1901—905 "	153,141	901
1896—900 "	147,813	834
1891—895 "	125,396	551
1888—890 "	116,172	358

Начиная отъ 116,172 раждания срѣдногодишно за първия периодъ, 1888—90 г., тоя брой почти непрекъснато е нараствалъ, за да стигне своето максимално значение презъ последното петилѣтие, 1921—25 г. Изключенията отъ тая обща тенденция, които се забелязватъ за периодитъ 1911—15 и 1916—20 г., очевидно, се дължатъ на преживѣнитъ войни.

Колкото и да сж характерни и показателни приведенитъ до тукъ числа, тѣ даватъ само една обща представа за размѣра и динамиката на ражданията, безъ да показватъ отношението и връзката, които съществуватъ между тѣхъ и населението, отъ което произхождатъ. За да се намѣри тая връзка, въ най-общия случай, се взема отношението между броя на ражданията и броя на съответното население, като полученото частно, за да му се даде по-прегледенъ и лесенъ за запомняне видъ, се умножава на едно кржгло число, напр. 100, 1,000, 10,000 и пр. По такъвъ начинъ се получаватъ числа, които показватъ колко раждания се падатъ на 100, 1,000, 10,000 и пр. жители отъ населението. Съ тия, така наречени относителни числа се измѣрва *общата раждаемостъ*. Като най-употрѣбителна въ случая мѣрка се приема относителното число, което показва колко раждания се падатъ на 1,000 жители.

Само по такъвъ начинъ може да се измѣри презъ коя година въ България общата раж-

даемостъ е била действително най-голѣма или най-малка. Следващитъ относителни числа потвърждаватъ това.

На 1,000 жители се падатъ раждания

Години	Живо-родени	Мъртво-родени	Години	Живо-родени	Мъртво-родени
1927	33·6	0·—	1907	43·6	0·26
1926	37·3	0·18	1906	44·0	0·27
1925	37·0	0·19	1905	43·5	0·26
1924	39·8	0·21	1904	42·4	0·23
1923	37·7	0·21	1903	41·0	0·23
1922	40·5	0·23	1902	38·8	0·21
1921	40·2	0·22	1901	37·5	0·23
1920	39·9	0·22	1900	42·2	0·22
1919	32·8	0·15	1899	40·5	0·23
1918	21·2	0·08	1898	39·2	0·25
1917	17·2	0·09	1897	42·2	0·24
1916	21·3	0·13	1896	41·0	0·22
1915	40·2	0·26	1895	40·2	0·22
1914	45·1	0·27	1894	37·6	0·20
1913	25·7	0·16	1893	34·9	0·18
1912	41·7	0·31	1892	35·8	0·09
1911	40·2	0·31	1891	38·9	0·11
1910	41·7	0·35	1890	34·9	0·11
1909	40·7	0·36	1889	36·5	0·11
1908	40·5	0·22	1888	37·5	0·11

Абсолютнитъ числа показватъ, че преди войнитъ най-много раждания е имало презъ 1912 г.; обаче най-голѣма обща раждаемостъ презъ този интервалъ отъ време се пада на 1906 г. — 44·0 раждания на всѣки 1,000 души отъ населението. Следъ това, сжщитъ относителни числа показватъ, че има още други нѣколко години (1907, 1905, 1904, 1900 и 1897) съ по-голѣма раждаемостъ отъ констатираната такава презъ 1912 г.

Трѣбва специално да се отбележи, че, изобщо взето, *раждаемостъта следъ войнитъ е значително по-низка отъ съответната такава преди войнитъ*. Това намаление се долавя отъ даденитъ непосредствено по-горе относителни числа. Сжщото става още по-ясно и нагледно отъ следващитъ промили:

На 1000 жители се падатъ срѣдно годишно

Периоди	Живородени	Мъртвородени
1921—925 година	39·0	0·21
1916—920 "	26·6	0·13
1911—915 "	38·6	0·26
1906—910 "	42·1	0·29
1901—905 "	40·7	0·23
1896—900 "	41·0	0·23
1891—895 "	37·5	0·16
1888—890 "	36·3	0·11

Презъ време на войнитъ, респективно презъ периодитъ 1911—15 г. и 1916—20 г., раждаемостъта е била най-малка. Това се лесно обяснява. Особеното въ случая, обаче, е че следъ войнитъ, тогава, когато се очакваше да се възстановятъ претърпянитъ загуби, раждаемостъта срѣдно годишно презъ петелѣтието 1921—25 г. остава чувствително *по-низка* въ сравнение съ съответната такава презъ цѣлия петнадесетъ годишенъ периодъ преди почването на Балканската война. Отъ тукъ следва да се заключи, че причинения